

สรุปผลการวิจัย อภิปราชผลและข้อเสนอแนะ

ในปัจจุบันรัฐได้ให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 6 และฉบับที่ 7 ซึ่งมีนโยบายที่จะจัดการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและตอบสนองต่อการพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพได้ ส่วนในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ได้มีการปรับโครงสร้างให้มีความยืดหยุ่นสามารถนำไปใช้ในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะการจัดวิชาอาชีพที่กำหนดไว้ในกลุ่มวิชาเลือกเสรี ซึ่งต้องการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพตามความถนัด และความสนใจ ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ นอกจากนี้ การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในปัจจุบันได้ก่อให้เกิดการจ้างแรงงานจำนวนมาก และก่อให้เกิดความต้องการกำลังคนในระดับต่าง ๆ ในพื้นที่นั้น ๆ และพื้นที่ใกล้เคียง ดังนั้นการจัดการศึกษาวิชาอาชีพของโรงเรียนในพื้นที่ดังกล่าวจึงเป็นเรื่องสำคัญ ที่ต้องการจัดให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะพื้นฐานวิชาอาชีพ เพื่อเตรียมตัวออกไปประกอบอาชีพทั้งภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานสูง เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสภาพของทรัพยากรท้องถิ่น ตลอดจนศึกษาปัญหาที่เกิดจากการจัดวิชาอาชีพเพื่อดำเนินการแก้ไขต่อไป

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการจัดวิชาอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม เพื่อจะได้นำข้อมูลมาปรับปรุง และส่งเสริมการจัดวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมและพื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 38 โรงเรียน ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 38 คน ครูผู้สอนวิชาอาชีพ 251 คน และครูแนะแนว

38 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 327 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอนวิชาอาชีพ และครูแนะแนว ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 299 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.44 และได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ และใช้ค่าร้อยละ ซึ่งผล

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ผู้บริหารโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป และมีอายุราชการ 21 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนขนาดใหญ่ ระหว่าง 11-15 ปี และเคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533

1.2 ครูแนะแนว ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-35 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกจิตวิทยา วิชาโทภาษาอังกฤษ มีประสบการณ์ในการทำงานด้านแนะแนว 5-10 ปี มีคาบสอนกิจกรรมแนะแนว 10-15 คาบต่อสัปดาห์และสอนกิจกรรมอิสระเป็นวิชาที่นอกเหนือจากการปฏิบัติงานแนะแนว ส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

1.3 ครูผู้สอนวิชาอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-35 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกเกษตรกรรม และวิชาโทอุตสาหกรรมศิลป์ มีประสบการณ์ในการสอนวิชาอาชีพ 11-15 ปี โดยสอนประมาณ 15-20 คาบต่อสัปดาห์ ส่วนใหญ่สอนวิชาในกลุ่มงานอาชีพ-อิสระระหว่างเรียน และส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533

2. สภาพและปัญหาการจัดวิชาอาชีพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม

2.1 การเตรียมการจัดวิชาอาชีพ

การกำหนดนโยบายในการจัดวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนด โดยยึดหลักการให้สอดคล้องกับความพร้อมของโรงเรียนด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย โดยดำเนินการร่วมกับหัวหน้ากลุ่มวิชา พื้นฐานวิชาอาชีพ ส่วนการดำเนินการของโรงเรียนเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายในการจัดวิชาอาชีพ ให้สอดคล้องกับความต้องการของนิคมอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยการพัฒนากระบวนการ เรียนการสอน ซึ่งครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการร่วมกับผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ สำหรับปัญหาในการ กำหนดนโยบายการจัดวิชาอาชีพ พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านบุคลากรที่มีความรู้ ความ สามารถในการกำหนดนโยบายและขาดเอกสาร และข้อมูลที่จะช่วยในการกำหนดนโยบาย

การเตรียมการจัดกลุ่มการเรียนวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการเตรียม การโดยการศึกษาความพร้อมของโรงเรียนในด้าน อาคาร สถานที่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์และงบ- งบประมาณก่อนจัดกลุ่มการเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนมีส่วนร่วมกันดำเนินการ ส่วนครูแนะแนวมีส่วนร่วมในฐานะเป็นคณะกรรมการวิชาการของโรงเรียน สำหรับปัญหาในการ เตรียมการจัดกลุ่มการเรียนวิชาอาชีพ พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูแนะแนว ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการแนะแนว เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนเลือกกลุ่มการเรียนวิชาอาชีพ และครูผู้สอนมีวัสดุ อุปกรณ์ อาคาร สถานที่มีไม่เพียงพอ

การจัดเตรียมบุคลากร โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดเตรียม โดยการสำรวจ จำนวนและความรู้ ความสามารถของครูในโรงเรียน ครูผู้สอนวิชาอาชีพมีส่วนร่วมในการจัดเตรียม บุคลากร ด้วยการเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวุฒิ ความสนใจและประสบการณ์ของบุคลากรในหมวดวิชา สำหรับปัญหาในการจัดเตรียมบุคลากรสอนวิชาอาชีพ พบว่าโรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดหา บุคลากรภายนอกมาช่วยสอน ส่วนปัญหาของครูผู้สอน ได้แก่ บุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอ

การจัดเตรียมหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ มีการดำเนินการในเรื่องนี้ โดยจัดหาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรให้ ส่วนครูผู้สอนศึกษา หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรกันเอง และร่วมกันจัดทำกับครูภายในหมวดวิชา สำหรับปัญหา

ในการจัดเตรียมหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ งบประมาณในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรมีไม่เพียงพอ หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรวิชาอาชีพ ไม่เพียงพอ และครุศาสตร์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรวิชา อาชีพ

การจัดเตรียมสื่อการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินการจัดเตรียมสื่อ การสอนด้วยการส่งครูเข้าอบรมเพื่อหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องการผลิตสื่อการสอน จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตสื่อการสอนให้แก่ครู และกระตุ้นให้ครูนำวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ในการสอน ส่วนครู สอนก็มีการปฏิบัติเช่นกัน โดยการศึกษาแผนการสอนและเขียนรายการสื่อการสอนที่ต้องใช้ สำหรับ ปัญหาในการจัดเตรียมสื่อการสอนที่สำคัญ ได้แก่ ครุศาสตร์ความรู้และทักษะในการผลิตสื่อการสอน โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์สำหรับผลิตสื่อ และวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตสื่อ การสอนมีไม่เพียงพอ

การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน โรงเรียนส่วนใหญ่จัดเตรียม โรงฝึกงานให้สอดคล้องกับกลุ่มวิชาที่นักเรียนเลือก จัดสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานให้พร้อมที่ผู้เรียน จะเข้าใช้ได้ทันที และจัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ให้พร้อมที่จะใช้การได้ทันที อย่างไรก็ตาม โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีการจัดเตรียมการใช้สถานที่ของแหล่งประกอบการในนิคมอุตสาหกรรม มีแต่เพียงเลือกสถานที่ฝึกงานที่มีลักษณะปฏิบัติตรงกับกลุ่มวิชาที่เปิดสอน และมีการคมนาคมสะดวก และปลอดภัย ส่วนปัญหาในการจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน พบว่าโรงเรียนมีอุปกรณ์ และ เครื่องมือภายในโรงฝึกงานไม่เพียงพอ และขาดความร่วมมือจากสถานประกอบการ แหล่งวิชาการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ นอกจากนี้ครูผู้สอนมีปัญหาด้านอาคาร สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน มีไม่เพียงพอ และการจัดตารางสอนไม่สะดวกต่อการส่งนักเรียนไปฝึกงาน

การจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผลการเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการ ดำเนินการโดยการจัดหาเอกสารและคู่มือการวัดผลและประเมินผลให้แก่ครู ส่วนครูผู้สอนมีการ ศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาที่ตนรับผิดชอบ และศึกษาหลักสูตร แผนการสอน คู่มือการวัด

และประเมินผล สำหรับปัญหาในการจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผลการเรียน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ขาดการวางแผนในการวัดผลและประเมินผลการเรียนวิชาอาชีพ และขาดความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องมาให้คำแนะนำแก่ครูเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลดังกล่าว ตลอดจนมีปัญหาในเรื่องวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดทำเครื่องมือวัดผลมีไม่เพียงพอ

การจัดเตรียมบริการแนะแนว โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินการ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวของโรงเรียน ให้คำปรึกษาและเสนอแนะเกี่ยวกับบริการแนะแนววิชาชีพ ส่วนครูแนะแนวจะดำเนินการโดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล จัดทำข่าวสารด้านอาชีพ มีการจัดเตรียมบริการให้คำปรึกษาทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นรายกลุ่ม เตรียมจัดประสบการณ์วิชาอาชีพให้แก่นักเรียน สำหรับปัญหาในการจัดเตรียมบริการแนะแนว พบว่า ครูแนะแนวส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องบุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ และขาดการวางแผนเกี่ยวกับการติดตามผลประเมินผลการจัดบริการแนะแนว

การจัดเตรียมการนิเทศและติดตามผล โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีการดำเนินการในเรื่องนี้ มีบางส่วนที่ดำเนินการโดยจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน

2.2 การดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

การจัดการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติม เช่น ศึกษาต่อ เข้ารับการอบรม/สัมมนา มีการดำเนินการให้ครูนำทักษะกระบวนการมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ นอกจากนี้โรงเรียนยังส่งเสริมการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนส่วนใหญ่ ใช้วิธีสอนแบบค้นคว้าและฝึกปฏิบัติ ส่วนปัญหาในการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูขาดความรู้ และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียนและเนื้อหาวิชา และโรงเรียนมีเอกสาร คู่มือสำหรับให้ครูศึกษาหาความรู้มีไม่เพียงพอ

การใช้สื่อการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุม
อบรม สัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับการใช้สื่อ ส่วนครูผู้สอนจะพิจารณาเลือกสื่อการสอนสอดคล้อง
กับบทเรียน เหมาะสมกับอายุ สติปัญญาและประสบการณ์ของผู้เรียน สำหรับปัญหาในการใช้สื่อการสอน
พบว่า ครูขาดความรู้และทักษะในการใช้สื่อการสอน และสื่อการสอนที่โรงเรียนจัดให้มีไม่เพียงพอ

การใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนดให้ใช้ห้อง
ปฏิบัติการและโรงฝึกงานในโรงเรียน ส่วนจัดส่งนักเรียนไปฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการของ
นิคมอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่ยังไม่มี การปฏิบัติในเรื่องดังกล่าว มีเพียงบางส่วนที่ดำเนินการโดย
ประสานงานกับสถานฝึกงานเพื่อขอความร่วมมือ สำหรับปัญหาในการใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน
โรงเรียนส่วนใหญ่ พบปัญหาในด้านอาคาร สถานที่ภายในโรงเรียนมีไม่เพียงพอ เจ้าของแหล่ง
วิชาการไม่ให้ความร่วมมือในการจัดส่งนักเรียนไปฝึกงานนอกสถานที่ และแหล่งวิชาการสถาน
ประกอบการที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับสาขาวิชาชีพที่โรงเรียนจัดสอน

การวัดผลและประเมินผลการเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินการโดย
จัดทำเอกสาร คู่มือการวัดผลและประเมินผลให้ครูได้ศึกษา และประสานงานกับกลุ่มโรงเรียน
ครูผู้สอนจะดำเนินการวัดผลระหว่างเรียน โดยพิจารณาในด้านผลงานที่นักเรียนปฏิบัติได้ สำหรับ
ปัญหาที่พบ ได้แก่ ครูขาดความรู้และทักษะในการวัดผลและประเมินผล คู่มือการวัดผลและประเมิน
ผลมีไม่เพียงพอ

การจัดบริการแนะแนว โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมการจัดบริการแนะแนว
ตลอดปีร่วมกับครูแนะแนว มีการติดตามผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการแนะแนว ส่วนครูแนะแนว
ดำเนินการรวบรวมข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล บริการให้ข่าวสารอาชีพ ใช้วิธีการให้คำ
ปรึกษาเป็นแก่นักเรียนรายบุคคลและรายกลุ่ม มีการจัดประสบการณ์ด้านวิชาชีพเพื่อให้บริการโดย
จัดทำเอกสารแจกให้นักเรียน ส่วนบริการติดตามผลนักเรียนดำเนินการโดยสอบถามนักเรียนเกี่ยว
กับการเรียนวิชาชีพ สำหรับปัญหาในการจัดบริการแนะแนว พบว่าบุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่
เพียงพอ นักเรียนขาดความสนใจที่จะเข้ารับบริการแนะแนววิชาชีพ และยังไม่มีการวางแผนใน

การติดตามประเมินผล

การนิเทศและติดตามผล โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดคณะกรรมการวิชาการ ให้มีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามผลวิชาอาชีพ และส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมหรือสัมมนาและ ส่วนปัญหาในการนิเทศและติดตามผลวิชาอาชีพ พบว่า ขาดการวางแผนในการนิเทศและติดตามผล บุคลากรที่รับผิดชอบมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศไม่เพียงพอ

2.3 การติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

การติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่ ดำเนินการโดยสอบถามจากครูผู้สอนวิชาอาชีพ และศึกษาข้อมูลจากเอกสาร รายงานและประชุม บุคลากรที่เกี่ยวข้อง สำหรับปัญหาในการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ พบว่า ขาดเครื่องมือในการติดตามประเมินผล ครูผู้สอนขาดความรู้ ความเข้าใจในการนำผลการประเมิน ไปปรับปรุงการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ

การติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่ ดำเนินการโดยใช้วิธีการสังเกตจากการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบ ตรวจสอบงานของนักเรียนและ สอบถามจากนักเรียน ปัญหาที่พบคือ บุคลากรที่รับผิดชอบมีจำนวนไม่เพียงพอ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดวิชาอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอน ปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม ที่กล่าวมาแล้วนั้น มีประเด็นที่ ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. การเตรียมการจัดวิชาอาชีพ

การกำหนดนโยบายในการจัดวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มี การกำหนดนโยบายในการจัดกลุ่มการเรียนวิชาอาชีพ โดยพิจารณาความพร้อมด้านบุคลากร วัสดุ

อุปกรณ์ และงบประมาณ ส่วนปัญหาที่สำคัญคือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในกา กำหนดนโยบาย ผู้วิจัยเห็นว่า ในการกำหนดนโยบายเพื่อจัดกลุ่มการเรียนวิชาอาชีพนั้น นอกจากจะพิจารณาความพร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณแล้ว ควรพิจารณาความพร้อม ความต้องการของผู้เรียนและสังคมด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์และแนวดำเนินการในการจัดวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2533) ที่กำหนดให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างกว้าง ที่กำหนดให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างกว้างขวางตามความถนัด และความสนใจ ให้ผู้เรียนได้ศึกษาสภาพแวดล้อมและความต้องการของท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ และจากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนสามารถพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่ให้มีความรู้ ความสามารถได้ด้วยการส่งเข้าประชุมอบรม หรือขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกโรงเรียน เช่น ศึกษานิเทศก์ นักพัฒนาหลักสูตรมาให้คำแนะนำ ให้ความรู้ ข้อมูล ตลอดจนการจัดทำเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย

การเตรียมการจัดกลุ่มการเรียนวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการเตรียมการ โดยการศึกษาความพร้อมของโรงเรียนด้านอาคาร สถานที่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณก่อนจัดกลุ่มการเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการดำเนินการร่วมกับครูผู้สอนมี โดยครูผู้สอนเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจของนักเรียน จะเห็นได้ว่าโรงเรียนมีการเตรียมการในด้านต่าง ๆ อย่างดี ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมในส่วนของโรงเรียน แต่ปัจจัยอื่น ๆ ที่ควรนำมาพิจารณาเพิ่มเติม ได้แก่ ความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน รวมถึงความต้องการของสังคม ดังที่ ษะนอม แก้วกำเนิด (ม.ป.ป.) กล่าวว่า หลักสูตรฉบับปรับปรุง ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์จัดการศึกษาให้สนองความต้องการและส่งเสริมความถนัด ความสามารถของนักเรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งส่งเสริมให้ได้พัฒนาความสามารถนั้นถึงขีดสูงสุด ส่วนปัญหาในการจัดกลุ่มการเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ รวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่มีไม่เพียงพอเช่นกัน จากปัญหาดังกล่าว สอดคล้องกับการวิจัยของ อัสพรศรี เวียงนนท์ (2534) พบว่า ปัญหาสำคัญในการจัดกลุ่มการเรียน ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ และวัสดุ อุปกรณ์อาคารสถานที่มีไม่เพียงพอ แนวทางการแก้ปัญหาข้างต้นนั้น จำเป็นที่โรงเรียนจะต้องอาศัยทรัพยากร

ท้องถิ่นมาช่วย สอดคล้องกับ พชนอม แก้วกำเนต (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า การที่จะขอให้บุคลากรภายในโรงเรียนพร้อม แล้วจึงจะจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นนั้น คงจะไม่ช่วยให้หลักสูตรนี้ประสบผลสำเร็จ เพราะหลักสูตรนี้มีความหลากหลาย ผู้บริหารจะต้องนำทรัพยากรท้องถิ่นมาช่วย ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์

การจัดเตรียมบุคลากร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมโดยการสำรวจจำนวนและความรู้ ความสามารถของครูในโรงเรียน และปัญหาที่สำคัญคือ โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดหาบุคลากรภายนอกมาช่วยสอน และบุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอ จากสภาพดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วลุมดี อิ่มแก้ว (2531) พบว่า การเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่มีการสำรวจความพร้อมของอาจารย์ผู้สอนก่อนจัดแผนการเรียน โดยพิจารณาคุณภาพทางการศึกษา ความสามารถเฉพาะตัว และประสบการณ์ในการทำงาน ผู้วิจัยเห็นว่า นอกจากจะสำรวจความพร้อมด้านบุคลากรภายในโรงเรียนแล้ว โรงเรียนควรพิจารณาบุคลากรภายนอกและบุคลากรในท้องถิ่นมาช่วยสอน เนื่องจากวิชาอาชีพเป็นกลุ่มวิชาที่มีรายวิชาหลากหลาย การที่จะคัดเลือกและจัดบุคลากรภายในโรงเรียนที่มีความรู้ และทักษะสอนในทุกรายวิชาจึงเป็นไปได้ยาก และเพื่อเป็นการสนองนโยบายกรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2530) ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ที่ว่า โรงเรียนพัฒนาการสอนโดยการให้วิทยากรภายนอกเข้ามาช่วยสอน ทั้งนี้ครูจะต้องทำบทบาทหน้าที่ในด้านการประสานงานร่วมกับวิทยากรเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนของนักเรียน จากผลการวิจัยจะเห็นว่า โรงเรียนมีปัญหาในเรื่องบุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอ ทั้งขาดงบประมาณในการจัดหาบุคลากรภายนอกมาช่วยสอน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิรมล ธรรมอำนาจสุข (2531) และ วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการจัดกลุ่มการเรียนวิชาอาชีพของโรงเรียน ทำให้ไม่สามารถจัดกลุ่มการเรียนให้กว้างขวางและสนองความต้องการของผู้เรียนได้ ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ เช่น ศูนย์ฝึกอาชีพ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน โรงเรียนสารพัดช่าง หรือศูนย์ศึกษาค้นคว้าส่งเสริมการสอนวิชาอาชีพที่กลุ่มโรงเรียนในจังหวัดนั้นจัดตั้งขึ้น เพื่อทราบข้อมูลและขอความช่วยเหลือในเรื่องวิทยากรวิชาอาชีพต่อไป

การจัดเตรียมหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดทำหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรให้ครูผู้สอน ส่วนปัญหาที่สำคัญคือ งบประมาณไม่เพียงพอในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ครูขาดข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร จากสภาพดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) พบว่า ในการจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร โรงเรียนจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร โครงการสอน แผนการสอนให้แก่ครู ซึ่งเรื่องนี้เป็นไปตามบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนด้านการจัดการเรียนการสอนตามที่กรมวิชาการกำหนด (กรมวิชาการ, 2530) กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในด้านการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า โรงเรียนควรจัดให้ครูได้ศึกษาหลักสูตรและจัดให้มีการประชุมครู เพื่อวางแผนในการแก้ปัญหา และปรับปรุงการเรียนการสอน ส่วนด้านปัญหานั้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลักษณะ คำตรง (2523) และ เชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ มีเอกสารหลักสูตรไม่เพียงพอ และครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำโครงการสอน แผนการสอนไม่เพียงพอ ดังนั้น โรงเรียนควรพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ครูวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหาดังกล่าว

การจัดเตรียมสื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการโดยส่งครูเข้าอบรม เพื่อหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องการผลิตสื่อการสอน จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตสื่อการสอนให้แก่ครู ส่วนครูผู้สอนมีการศึกษาแผนการสอนและเขียนรายการสื่อการสอนที่ต้องใช้จากการวิจัยนี้จะเห็นว่า โรงเรียนและครูมีการดำเนินการอย่างสอดคล้องกัน กล่าวคือ โรงเรียนจะส่งเสริม ส่วนครูเป็นผู้ปฏิบัติ ซึ่งเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับผลวิจัยของ เชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูหาความรู้เพิ่มเติมในการผลิตสื่อ และจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตสื่อให้แก่ครู ส่วนปัญหาคือ ครูขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อการสอน งบประมาณในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์สำหรับผลิตสื่อไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) ดังนั้น แนวทางในการแก้ปัญหาด้านนี้ คือ โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอน ส่งเสริมให้ครูจัดทำสื่อที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์ในท้องถิ่นมาใช้ ทั้งนี้เนื่องจากการใช้วัสดุ อุปกรณ์ในท้องถิ่นมีราคาถูก เป็นการประหยัดงบประมาณของโรงเรียนอีกทางหนึ่ง

การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดอาคารและโรงฝึกงานให้สอดคล้องกับกลุ่มวิชาที่นักเรียนเลือกเรียน และให้พร้อมที่ผู้เรียนจะเข้าใช้ได้ทันที ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) ที่พบว่า โรงเรียนจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานโดยจัดให้ผู้เรียนพร้อมจะเข้าใช้ได้ทันที และจากผลการวิจัยของ อุษา เหมตะศิลา (2524) พบว่า การสอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่จัดตามความพร้อมของโรงเรียน กล่าวคือ เมื่อโรงเรียนพิจารณาจัดกลุ่มการเรียนวิชาอาชีพให้นักเรียนเลือกเรียนก็จะจัดเตรียมอาคารและโรงฝึกงานไว้ด้วย สำหรับปัญหาจากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องอุปกรณ์ และเครื่องมือภายในโรงฝึกงานไม่เพียงพอ และขาดความร่วมมือจากสถานประกอบการ สอดคล้องกับการวิจัยของ เชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) ที่พบว่า ปัญหาการจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน คือ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ โรงฝึกงานยังมีไม่เพียงพอ และไม่ได้รับความร่วมมือจากแหล่งวิทยากร และสถานประกอบการ และผลการวิจัยของของ ทศนีย์ ใจชื่อ (2525) พบว่า ปัญหาในการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ คือ ขาดความพร้อมในด้านโรงฝึกงาน หรือห้องปฏิบัติการ เครื่องมือและวัสดุ อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ในประเด็นที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากแหล่งวิทยากร และสถานประกอบการอาชีพอิสระนั้น สงบ ลักษณะ (2524) ได้ทำการวิจัยพบว่า สถานฝึกงานอาชีพส่วนใหญ่ไม่เข้าใจจุดหมายของการฝึกนักเรียนดีพอ ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรมีการกำหนดนโยบายการใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานที่ชัดเจน หากจำเป็นต้องใช้สถานฝึกงานในแหล่งวิทยากร หรือสถานประกอบอาชีพอิสระก็ควรมีการวางแผน และประสานงานอย่างต่อเนื่อง เพราะการเรียนการสอนวิชาอาชีพจำเป็นต้องใช้สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน ดังที่ สุธา ประจงศักดิ์ (2525) ให้ความเห็นว่า การเรียนการสอนวิชาอาชีพจำเป็นต้องใช้สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน เพื่อให้เด็กเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับงานอาชีพ ตลอดจนการสร้างกิจนิสัยที่ดีในการปฏิบัติงาน

การจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผลการเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีจัดหาเอกสารและคู่มือการวัดผลและประเมินผลให้แก่ครู และมีปัญหาที่สำคัญคือ โรงเรียนขาดการวางแผนในการวัดผลและประเมินผลการเรียนวิชาอาชีพ การที่โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูเตรียมการวัดผลและประเมินผลด้วยการจัดหาเอกสาร คู่มือการวัดผลและประเมินผลให้

เป็นการดำเนินการตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การประเมินผลการเรียนตาม หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 (กรมสามัญศึกษา, 2533) ที่กำหนดกลุ่มโรงเรียนและโรงเรียนดำเนินการวัดผลและประเมินผลเอง ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของกลุ่มโรงเรียน โรงเรียนและครูผู้สอนจะต้องดำเนินการร่วมกัน เพื่อให้สามารถจัดการ วัดผลและประเมินผลการเรียนได้ถูกต้องตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ส่วนปัญหาเกี่ยวกับขาดการ วางแผนในการวัดผลและประเมินผลการเรียนวิชาอาชีพ โรงเรียนควรทบทวนและกำหนดเป็นแผน งานที่ชัดเจน มีการติดต่อประสานงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มโรงเรียน หน่วยงาน ศึกษานิเทศก์ มาช่วยแนะนำแก่ครูเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลวิชาอาชีพ

การจัดเตรียมบริการแนะแนว จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการ แต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวของโรงเรียน และมีปัญหาที่สำคัญคือ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ จากผลการวิจัยด้านสภาพนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ภู่วรรณ (2532) และเชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวของโรงเรียน ส่วนด้านปัญหาสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลักษณะ คำตรง (2533) ที่พบว่า บุคลากรผู้รับผิดชอบ งานแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ สำหรับปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า นอกจากโรงเรียน จะแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวของโรงเรียนแล้ว โรงเรียนควรจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการจัด บริการแนะแนวให้แก่ครูผู้สอน และครูที่ปรึกษาของนักเรียนทราบ เพื่อร่วมมือช่วยเหลือกันแก้ปัญหา ก็จะช่วยลดภาระของครูแนะแนว และปัญหาการขาดแคลนบุคลากรแนะแนว

การจัดเตรียมการนิเทศและติดตามผล จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ยังไม่มีการดำเนินการ สำหรับโรงเรียนที่ดำเนินการโดยการจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศงานวิชาการ ภายในโรงเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของ เชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) พบว่า โรงเรียนดำเนินการ นิเทศและติดตามผลวิชาอาชีพ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการของการนิเทศการศึกษาตามที่ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2530) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานและความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการ นิเทศ เพื่อประสิทธิภาพอันสูงสุดในการเรียนของนักเรียน ในส่วนของโรงเรียนที่ยังไม่มีการ

ดำเนินการ ผู้บริหารควรพิจารณาบททวนและให้ความสำคัญในการเตรียมการนิเทศและติดตามผล เพราะสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อเนื่องไปยังผู้เรียน

2. การดำเนินการจัดวิชาอาชีพ

การจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติม เข้ารับการอบรม/สัมมนา มีการส่งเสริมให้ครูนำทักษะ กระบวนการมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติม เช่น ศึกษาต่อ อบรม คွ่งาน นอกจากนี้วิธีการสอนของครูส่วนใหญ่ ใช้วิธีสอนแบบค้นคว้าและฝึกปฏิบัติ สุธธิ ประจงศักดิ์ และ ศิริกุล ไทพิทักษ์ (2525) กล่าวว่า ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธีเพื่อให้เหมาะสมกับบทเรียน ซึ่งหน้าที่ของครูผู้สอนจะเป็นผู้พิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถและทักษะที่นักเรียนจะได้รับ ดังนั้นหากพิจารณาถึงธรรมชาติของวิชาอาชีพแล้ว จะเห็นว่าวิธีการสอนแบบฝึกปฏิบัติมีความจำเป็นยิ่ง เพราะเป็นการฝึกผู้เรียนให้สามารถปฏิบัติได้จนเกิดเป็นทักษะต่อไป สำหรับปัญหาที่สำคัญที่โรงเรียนพบคือ ขาดความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียน และเนื้อหาวิชา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) ที่พบว่า ขาดความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจัดประชุม อบรมครู หรือส่งครูเข้ารับการอบรม สัมมนา เป็นการเพิ่มพูนความรู้ และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป ทั้งนี้โดยดำเนินการควบคู่กับการอบรมหลักสูตรวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

การใช้สื่อการสอน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับการใช้สื่อ สอดคล้องกับผลวิจัยของ ลักษณ์ คำตรง (2533) ที่ว่า โรงเรียนส่วนใหญ่สนับสนุนให้ครูเข้าประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน จะเห็นได้ว่า โรงเรียนดำเนินการในเรื่องนี้อย่างเหมาะสม เพราะสื่อการสอนจำเป็นยิ่ง ส่วนหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอน ดังที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2533) กล่าวว่า สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วย

ให้หลักสูตรได้ผลดี จึงมีความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องจัดซื้อ จัดหา หรือจัดทำให้พร้อม และเป็นไปตามความต้องการของครูและนักเรียน ส่วนปัญหาการใช้สื่อการสอนจากผลการวิจัย พบว่า สื่อการสอนที่โรงเรียนจัดให้มีไม่เพียงพอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิทย์ ชี้อตอง (2527) พบว่า สื่อการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ส่วนใหญ่มีความเพียงพอในระดับน้อย ดังนั้นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องเร่งดำเนินการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การแก้ไขในระยะสั้นโรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณให้จัดซื้อ ขอยืมจากโรงเรียนอื่น หรือกลุ่มโรงเรียน ส่วนการแก้ไขระยะยาวโรงเรียนควรติดต่อกับหน่วยงาน สถานประกอบการต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือในการจัดซื้อสื่อการสอน นอกจากนี้ยังสามารถจัดทำสื่อขึ้นใช้เอง

การใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการโดยใช้ห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงานในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ นิรมลธรรมอำนวยสุข (2531) และเชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) ที่พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่เห็นว่าสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานภายในโรงเรียนมีความเหมาะสมแล้ว โรงเรียนส่วนใหญ่จึงไม่ใช้สถานฝึกงานอาชีพนอกโรงเรียน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจัดให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติงานจากสถานฝึกงานอาชีพภายนอกโรงเรียนบ้าง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับงานอาชีพอย่างแท้จริง อีกทั้งยังสนองนโยบายของกรมสามัญศึกษาในการพัฒนาการเรียนการสอน โดยเน้นให้นักเรียนปฏิบัติจริง โดยใช้ทรัพยากรวิทยากร และสถานประกอบการในท้องถิ่น สำหรับปัญหาในการใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน พบว่า อาคารสถานที่ภายในโรงเรียนมีไม่เพียงพอ เจ้าของแหล่งวิทยากรไม่ให้ความร่วมมือในการฝึกงานของนักเรียน ปัญหาในเรื่องนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ ลักษณะ คำตรง (2533); ไชยพร ตันต์จิตานนท์ (2525) และเชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) สรุปได้ว่า ปัญหาสำคัญคือ เจ้าของสถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ และแหล่งวิทยากรไม่ให้ความร่วมมือ จากผลการวิจัยของ ทศนีย์ ใจชื่อ (2525) และ สงบ ลักษณะ (2524) สรุปสาเหตุสำคัญเนื่องมาจากโรงเรียนผู้ปกครองนักเรียน ตลอดจนสถานฝึกงานไม่เห็นความสำคัญ และไม่เข้าใจการจัดส่งนักเรียนออกไปฝึกงาน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนควรกำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพให้ชัดเจน และสอดคล้องกับนโยบายของกรมสามัญศึกษา มีการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรให้

นักเรียนและผู้ปกครองเข้าใจ ประสานงานกับสถานฝึกงานอาชีพและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือดำเนินการต่อไป

การวัดผลและประเมินผลการเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ ดำเนินการจัดหาเอกสาร คู่มือการวัดผลและประเมินผลให้ครูได้ศึกษา และโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการวัดผลและประเมินผลการเรียน จากสภาพดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลักษณะ คำตรง (2533) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดหาเอกสาร คู่มือการวัดผลและประเมินผลให้ครูได้ศึกษา นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ครูผู้สอนมีการวัดผลระหว่างเรียนโดยพิจารณาผลงานที่นักเรียนปฏิบัติได้ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนและครูผู้สอนมีการดำเนินการด้านนี้ได้เหมาะสมสอดคล้องกับนโยบายของกรมสามัญศึกษา (2533) ที่กำหนดให้มีการวัดผลระหว่างเรียนและหลังจบบทเรียน

การจัดบริการแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการกำหนดคณะกรรมการแนะแนวของโรงเรียน โดยจัดทำแผนและโครงการแนะแนวตลอดปี มีการจัดบริการแนะแนวครอบคลุมงานดังนี้ การรวบรวมข้อมูลของนักเรียน จัดบริการให้คำปรึกษา จัดประสบการณ์ด้านวิชาอาชีพ และบริการติดตามผลนักเรียนที่เรียนวิชาอาชีพ นับว่าโรงเรียนและคณะกรรมการแนะแนวได้ดำเนินการตามความมุ่งหวังของหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ที่มุ่งหวังให้โรงเรียนดำเนินการจัดบริการแนะแนวครบทั้ง 5 งานดังกล่าว สำหรับปัญหา พบว่า โรงเรียนยังไม่มี การวางแผนการนิเทศนักเรียนฝึกงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เชิดชัย เขียวสุทธิ (2533) พบว่า นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงานพิเศษนอกเวลาเรียน และขาดการวางแผนการนิเทศนักเรียนที่ฝึกงาน การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรแนะแนวอย่างชัดเจน และควรมีการนิเทศการดำเนินงานของคณะกรรมการแนะแนวของโรงเรียน

การนิเทศและติดตามผล ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนกำหนดให้คณะกรรมการวิชาการมีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามผลวิชาอาชีพ โดยส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรม หรือสัมมนา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ภู่อุวรรณ (2532) ที่พบว่า โรงเรียนกำหนดบุคลากร

เกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผล ประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาและ คณะกรรมการวิชาการ แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนดบุคลากรเพื่อดำเนินการนิเทศ และติดตามผล ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา ที่ส่งเสริมให้โรงเรียนมัธยมศึกษา ดำเนินการจัดโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนขึ้น เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนใน โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3. การติดตามประเมินผลการจัดวิชาอาชีพ

การติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียน ส่วนใหญ่มีการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัด โดยสอบถามจากครูผู้สอนวิชาอาชีพ และศึกษา ข้อมูลจากเอกสาร รายงานและประชุมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สอบถามจากนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ลักษณะ คำตรง (2533) ที่ติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาอาชีพ โดย สอบถามจากครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าโรงเรียนมีการดำเนินการติดตามใน 2 ส่วนคือ การติดตามจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาจากเอกสาร รายงาน ซึ่งการ ดำเนินการเช่นนี้จะทำให้การติดตามประเมินผลมีความเที่ยงตรงมากขึ้น

การติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาอาชีพ พบว่า โรงเรียนดำเนินการ โดยใช้วิธีการสังเกตจากการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบ การตรวจผลงานของนักเรียน และสอบถาม จากนักเรียน และปัญหาที่พบ คือ บุคลากรที่รับผิดชอบมีจำนวนไม่เพียงพอ จากสภาพการดำเนินการ นี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการติดตาม ประเมินผลโดยใช้วิธีการสังเกตการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้รับผิดชอบ มีการซักถามนักเรียนและครู ผู้วิจัยมีความคิดเห็น โรงเรียนควรใช้วิธีการติดตามประเมินผลหลาย ๆ วิธี เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ส่วนปัญหาดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลักษณะ คำตรง (2533) ในเรื่องบุคลากรที่ รับผิดชอบมีจำนวนไม่เพียงพอ ซึ่งแนวทางแก้ไข ควรจัดประชุมชี้แจงพร้อมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีความ รู้เกี่ยวกับการติดตามประเมินผล ดำเนินการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม หรือขอความช่วยเหลือจาก หน่วยงานอื่นในการจัดอบรมแก่ครูเกี่ยวกับการติดตามประเมินผล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. เนื่องจากหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 กำหนดให้วิชาอาเซียนอยู่ในกลุ่มวิชาเลือกเสรี ซึ่งประกอบด้วยรายวิชาจำนวนมาก การดำเนินการจัดของโรงเรียนจึงพบปัญหาเรื่องต่าง ๆ หลายด้าน ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบ ตั้งแต่กรมสามัญศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร หน่วยศึกษานิเทศก์ กลุ่มโรงเรียน ควรดำเนินการประชุม อบรม ชี้แจงเกี่ยวกับหลักสูตรและการใช้หลักสูตรวิชาอาเซียน ให้โรงเรียนมีความเข้าใจและสามารถดำเนินการจัดได้บรรลุผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร
2. โรงเรียนควรจัดการเรียนการสอนวิชาอาเซียน โดยมีการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรบุคคลหรือทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ด้วยการส่งเสริมให้นักเรียนไปฝึกงานตามสถานประกอบการ หรือขอความช่วยเหลือจากวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญด้านอาเซียนต่าง ๆ ในท้องถิ่นมาช่วยสอน
3. โรงเรียนควรส่งเสริมในเรื่องการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนวิชาอาเซียน ตลอดจนร่วมมือกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการจัดกลุ่มการเรียน การใช้สื่อการสอน การใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน ตลอดจนการติดตามประเมินผลการจัด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและทดลองวิธีการจัดวิชาอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม
2. ควรมีการศึกษาถึงบทบาทของนิคมอุตสาหกรรมที่ตั้งในพื้นที่ใกล้เคียงกับโรงเรียนมัธยมศึกษา ในการมีส่วนร่วมจัดวิชาอาเซียน
3. ควรมีการทำวิจัยซ้ำ และศึกษาการจัดวิชาอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ในพื้นที่ที่มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขึ้นใหม่